

Schone

Van Rotterdam tot aan de Oberalppass

De Rijn is bijna schoon, na ruim dertig jaar inspanningen. Wie is verantwoordelijk voor dit succes? En wie waren de echte activisten? Kortom: wat kan er geleerd worden van het schonen van de Rijn, in het licht van de discussies die nu woeden over maatschappelijk verantwoord ondernemen? Geen enkele betrokkene eist de volledige eer op van dit succes. Juist alle actoren samen vormen het succesvolle recept voor een enorme daling van de industriële vervuiling met 90 procent. De Rijn is bijna schoon. Nu de ecologie nog.

Door Astrid van Unen. Fotografie door Daan Zuidervijk

Nieuwe Waterweg, Hoek van Holland

Rijn

Vader Rijn, de levensader van West-Europa. Omgeven door prachtige natuur van bergen, bossen, weilanden en een scala aan flora. Wie per auto langs de rivier afzakt, maakt kennis met die verstilde omgeving. Toch werd die nog niet zo lang geleden bedreigd door ernstige verontreiniging. Een proces dat al rond 1950 merkbaar werd, maar pas in 1970 door de Rijnoverstaten als allerdiepste dieptepunt werd beschouwd. Van de dertig vissoorten die in 1900 nog rondzwommen en zich voortplantten in de rivier, waren er in 1970 nog maar vijf over. Het zuurstofgehalte in het water was zo minimaal, dat ook de waterplantjes en insecten het loodje legden. Aan de Rijn lagen in die tijd al volop rokende schoorstenen, immense fabrieken en pijpleidingen die onbestemde stoffen loosden. Vooral Zwitserland en Duitsland waren flinke vervuilers met hun chemische en zware staalindustrie. Om nog niet te spreken van de Franse kalimijnen en de Nederlandse bedrijven die fosfaatkunstmest verwerkten. De geloosde troep uit het gehele stroomgebied hoopte zich in Nederland op en bezonk het meest in het 'afvoerputje' van de Rijn: Rotterdam. Niet voor niets kwam de grootste druk om de Rijn op te schonen uit ons land. Het Gemeentelijk

Havenbedrijf Rotterdam wist niet meer wat het met het vervuilde bagger aanmoest, drinkwaterbedrijven moesten vele toeren uithalen om de smaak van het water goed te krijgen en de stichting Reinwater voerde namens verschillende tuinders rechtszaken, omdat de overdosis aan zout in het zoete Rijnwater hun planten aantastte. Ook de Nederlandse delegatie van de Internationale commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR) wees de betrokken landen op

hun verantwoordelijkheid. Niet alleen het aanscherpen van de wetten, of het systeem van vergunningen of het zwaaien met sancties schudden de industrie wakker, maar juist alle actoren samen vormden het succesvolle recept voor een enorme daling van de industriële vervuiling, met 90 procent. De terugkeer van de zalm werd het symbool van succesvol herstel van de kwaliteit van het Rijnwater. Die doelstelling is bijna bereikt.

Nationaal Platform Zalmherstel

De Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederaties (NVVS), het voedingsconcern Nutreco en de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) presenteerden op 3 juni 2003 de resultaten van een onderzoek naar het herstel van de zalm in de Rijn en Maas. Daaruit blijkt dat de zalm nog niet op eigen kracht kan leven in deze rivieren. De drie partijen hebben besloten tot oprichting van het Nationaal Platform Zalmherstel, onder leiding van voorzitter Jan Terlouw. Dit platform gaat zorgen voor informatie-uitwisseling en zal proberen het thema zalmherstel op de nationale en internationale agenda te zetten. Op de langere termijn moet hieruit een Internationale Stuurgroep Zalmherstel voortkomen.

De overheid

“Reductiedoelstelling ruimschoots gehaald”

De Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR) werd op 11 juli 1950 opgericht en is één van de oudste riviercommissies van de wereld. Zwitserland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland (later ook de EU) bogen zich gezamenlijk over de eerste problemen. De Rijn raakte steeds meer verontreinigd door huisvuil en industrieel afvoer. Het drinkwater smaakte niet meer en de zalm die in de Rijn leefde, ging naar carbol smaken. De vangsten liepen aanmerkelijk terug.

De ICBR ging onderzoeken hoe de verontreiniging bestreden kon worden. Er bestond al wat zuivering, maar er waren geen internationale afspraken over. Steden loosden nog steeds hun rioolwater rechtstreeks in de Rijn en ook in de industrie werd weinig gezuiverd. De ICBR begon met een gezamenlijk meetprogramma. “Alle betrokken landen hanteerden dezelfde analysemethodes”, zegt Bob Dekker, sinds 1998 voorzitter van Nederlandse delegatie van Internationale Rijncommissie. “Die cijfers werden tot in de jaren zeventig verzameld. Toen is voor het eerst gesproken over gezamenlijke afspraken. Nationale overheden waren toen al actief met bijvoorbeeld het aanleggen van zuiveringsinstallaties.”

In 1976 kwam er een apart verdrag over chemische verontreiniging. Voor elk bedrijf en

Duisburg

voor elke stof kwam een speciale lijst, waarin stond hoeveel er geloofd mocht worden. Deze richtlijn geldt inmiddels ook voor de rest van Europa. Vanaf dat moment ging het volgens Dekker bergopwaarts met de verschoning van de Rijn.

November 1986 bracht de opschoning terug naar af, toen het chemische bedrijf Sandoz bij Basel in brand vloog en via het bluswater aller-

lei bestrijdingsmiddelen in de Rijn kwamen. Agressieve stoffen die een enorme vissterfte tot gevolg hadden. “Dat was een hele grote ramp”, zegt Dekker. “Toenmalig minister Neli Kroes organiseerde binnen enkele dagen een conferentie waarbij alle ministers van Verkeer en Waterstaat van de oeverstaten samen kwamen. Iedereen zei toen: ‘We moeten snel maatregelen nemen’. Daaruit vloeide een jaar later het Rijnactieplan voort, waarin stond dat grote lozingen van gevaarlijke stoffen binnen tien jaar gehalveerd moesten zijn. Dat was tevens het sein voor de industrie om zelf maatregelen te nemen.”

In het Rijnactieplan was onder meer een aantal technische veiligheidsmaatregelen opgenomen. Zo moesten chemische bedrijven bluswateropvangbekken hebben en zorgen voor waterdichte vloeren, zodat de gevaarlijke stoffen niet in het grondwater konden weglekken. Ook moesten ze alarmsystemen aanleggen en de chemicaliën op een goede manier opslaan. Dekker: “In de praktijk is de reductiedoelstelling van 50 procent ruimschoots gehaald, vaak wel 90 tot 100 procent. Het actieplan heeft ontzettend goed gewerkt. De industrie heeft z'n best gedaan.”

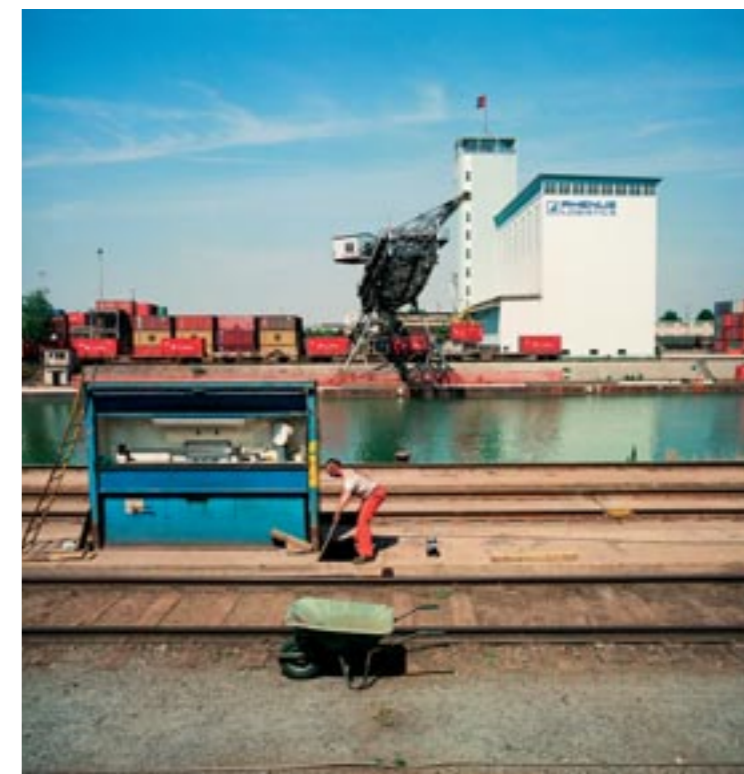
Het havenbedrijf

“Potjes met vervuild slib naar bedrijven gestuurd”

De enorme reductie van industriële vervuiling is niet alleen te danken aan de inspanningen van de ICBR. Ook het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam droeg daaraan bij. Rotterdam had een groot probleem: de bagger die uit de haven werd gehaald om de vrije doorgang voor het scheepvaartverkeer te waarborgen was zwaar vervuild. In 1984 organiseerde het havenbedrijf een watertribunaal met de Stichting Reinwater en daar bleek dat de twee partijen het volledig met elkaar eens waren. “De Rijn was zwaar vervuild en de overheid gaf niet thuis”, zegt Tiedo Vellinga, algemeen manager maritieme ontwikkeling van de haven. “We besloten tot het Project Onderzoek Rijn (POR), dat drie elementen bevatte: onderzoek naar de bronnen, juridisch onderzoek en public relations om de publieke opinie in het stroomgebied te beïnvloeden. We zaten boven op de vervuilers. Dat waren de staal- en chemische bedrijven, zoals BASF en Bayer. BASF is inmiddels een groot voorbeeld geworden van hoe het moet. Dat bedrijf heeft een enorme ontwikkeling door gemaakt, wel onder dwang van het Rijnactieplan en de publieke opinie. Ze zijn ook economischer gaan werken door materialen te hergebruiken. Om ze zo ver te krijgen was heel moeilijk.”

Doelstelling werd dat de baggerspecie voor 80 tot 90 procent schoner moest. Vellinga: “We zijn begonnen met een meetcampagne: met een bootje zijn we voor de pijpen aangemeerd en gaan meten hoeveel vuil er in het water en de bagger zat. Ook keken we hoeveel er geloofd werd. Ongeveer tien bedrijven droegen meer dan 1 procent bij aan de gehele vervuiling. Die bedrijven wilden we aanpakken op een klantvriendelijke manier. We zijn gesprekken aangegaan. Onze gegevens klopten, dus we kwamen binnen.”

De Rijncommissie was intussen ook druk doende. Deze stelde een reductie van vervuiling met 50 procent voor. “Dat vonden wij te weinig”, zegt Vellinga. “De overheid is altijd geneigd naar de bedrijfsprocessen te kijken.

Basel

Wij niet. Wij zeiden: daar hebben we niks mee te maken, maar we willen je wel tien jaar de tijd geven. En: wees vanaf het begin helder in wat je over tien jaar wilt bereiken. Uit het juridische onderzoek bleek dat we heel sterk stonden en daar waren de betreffende bedrijven een beetje angstig voor. Het derde middel, de negatieve publiciteit, hebben we nooit hoeven gebruiken. We hebben met iedereen convenanten afgesloten, de chemische bedrijven en de staalindustrie, en we hoopten op een spin-off naar de kleintjes. Ook de steden met hun zuiveringsinstallaties hebben we bij de convenanten betrokken.”

Volgens Vellinga waren de Rijncommissie en de Nederlandse overheid niet zo blij met de acties van het Rotterdamse havenbedrijf. “We hebben – om de druk op te voeren – potjes met vervuild slib naar internationale overheden en bedrijven gestuurd en hen gevraagd dit te openen en te analyseren. Met de toevoeging dat ze het potje naar ons konden terugsturen: ‘Wij bergen het wel weer op.’ Dat heeft heftige reacties opgeleverd. We kregen boze brieven, onder andere van een hele belangrijke meneer die het potje had opengemaakt, waardoor zijn stropdas vies was geworden.”

Inmiddels is het havenbedrijf een POR 2 gestart met als doel zo schoon mogelijke baggerspecie, die niet meer apart geborgen hoeft, terug in het natuurlijke systeem te brengen, op

het land of in de zee. Daarbij richt het bedrijf zich ook op de zogenoemde nieuwe stoffen zoals brandvertragers en resten van medicijngebruik, die uit het rioolwater niet gezuiverd kunnen worden. “We doen het niet als actiegroep”, zegt Vellinga, “het ligt bij ons anders dan bij Greenpeace. We hebben te maken met klanten en we weten dat veranderingen tijd kosten. Nu willen we in de EU de zaak goed op de agenda krijgen. We willen de risico's in kaart gebracht zien en een Europese strategie wat betreft de zogenoemde ‘Altlasten’: wie draait op voor de historische slibverontreiniging die nog steeds niet is opgeborgen? Rond de Biesbos, het Ketelmeer en de uiterwaarden bijvoorbeeld zijn er zwaar verontreinigde plekken. Verder zijn er bovenstroomse sedimentgebieden die heel langzaam verontreiniging afgeven. Door de toenemende regenval ontstaat enorm veel erosie en het loskomen van oud vuil.”

Verder bouwt het havenbedrijf aan een netwerk met andere spelers, zoals wetenschappers, maar ook met havens als Hamburg en Venetië. TNO heeft, als trekkende instantie, twee jaar geleden van de EU 1,5 miljoen euro gekregen voor het opzetten van dit netwerk, wat onder meer heeft geleid tot de nieuwe website www.sednet.org. Via het netwerk worden workshops georganiseerd, maar ook kennis van de laatste onderzoeken gedeeld en nieuwe onderzoeken opgestart.

Het drinkwaterbedrijf

“BASF is nu heel gewillig als wij met iets komen”

Schaffhausen

Ook de drinkwaterbedrijven kwamen in de jaren tachtig in het geweer tegen de ongeneerde lozing van vuile stoffen. De RIWA, vereniging van Rivierwaterbedrijven, was niet tevreden met het tempo van kwaliteitsverbetering van het Rijnwater door de overheid. “De internationale Rijncommissie werkte niet snel genoeg”, zegt directeur Peter Stoks, “dus richtten wij een eigen Rijncommissie op met als doel te vechten voor een schone bron voor drinkwater. In theorie maakten we goed drinkwater, maar we vonden het principieel slecht dat de consument moest betalen voor het opschonen. Vervuiling hoort niet thuis in een rivier. Drinkwater moet met eenvoudige technieken te maken zijn.” Stoks denkt dat het succes van Nederland bij de opschoning van de Rijn vooral ook met de tijdgeest te maken heeft. Na de Tweede Wereldoorlog waren rokende schoorstenen het symbool van de wederopbouw en toenemende welvaart. De sloot was er in de eerste plaats voor de afwatering en pas daarna voor de kikkers. In 1985 was in de Nota Waterhuishouding voor het eerst veel aandacht voor de ecologie. “Een jaar later voltrok zich de Sandozramp”, herinnert Stoks zich. “Veldbio-

logen werden gallisch, want ze hadden net de natuur een beetje zien opleven. Met de ramp werd de ontwikkeling zoveel jaren teruggezet. De waterzuiveringsbedrijven moesten hun inname voor enkele maanden stopzetten en hun voorraden aanspreken.” De RIWA startte in de tweede helft van de tachtiger jaren het ‘Fliessende Welle’ onderzoek. Evenals de medewerkers van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, stapten ook onderzoekers van de RIWA in een bootje en zakten vanaf Zwitserland de Rijn af naar de lage landen. Het afvalwater dat ze tegenkwamen, vingen ze op voor analyse. “Daar waren de bedrijven niet blij mee”, zegt Stoks. “Onze eerste contacten met de Duitse industrie waren redelijk koel.” Maar de RIWA zette door en ging zo’n vier keer per jaar rond de tafel met de chemische bedrijven. Ze wilden informatie over de stoffen die ze loosden, maar onder het mom van bedrijfsgeheim werd dat niet gegeven.

De RIWA had een sanctie achter de hand, die ook een keer werd gebruikt. BASF had giftige stoffen geloosd, die in het Amsterdamse drinkwater terecht waren gekomen. De RIWA maak-

te het feit wereldkundig. Sindsdien zijn de contacten met de industrie een stuk verbeterd. BASF heeft inmiddels een groot milieulab met zo’n duizend medewerkers. “Ze zijn heel gewillig om mee te onderzoeken als wij met iets komen dat we niet kunnen thuisbrengen”, zegt Stoks. “De argwaan moeten we vasthouden, maar tegenwoordig wel met een zekere nuance.” Achteraf gezien heeft de Sandozramp eigenlijk veel goeds gedaan, concludeert hij. Er kwam controle op lozingsvergunningen, nieuwe systemen werden ontwikkeld om plotselinge verontreiniging te kunnen signaleren en iedereen benedenstrooms te kunnen waarschuwen. Bovendien kreeg de industrie zware boetes opgelegd als zij nog illegaal loosde. Net als het GHB maakt de RIWA zich inmiddels minder zorgen over de zogenoemde puntbronnen, de directe lozingen van de industrie. Wat overblijft zijn de diffuse bronnen: vervuiling die na regenbuien via de steden en agrarisch land in de Rijn terecht komt. “We willen nu de industrie aanspreken op wat ze maken, maar ook de consument op wat ze gebruiken. Van nieuwe stoffen is niet altijd bekend of ze kunnen worden afgebroken, zoals wc-eend en andere schoonmaakmiddelen. Daarnaast vinden we geneesmiddelen terug in het water, evenals geur- en smaakstoffen en additieven zoals lood, en benzeen. Allemaal in lage niveaus, maar ze horen niet in water thuis.”

Nog steeds moeten drinkwaterbedrijven af en toe hun waterinname stoppen door ongelukken met gevaarlijke stoffen. In de jaarverslagen van de RIWA zijn de exacte data en soorten stoffen terug te vinden. Zo moest in november 2001 het waterbedrijf in Nieuwegein 34 dagen stoppen met inname, in januari 2002 nog eens negentien dagen. Daarbij ging het om het onkruidverdelgingsmiddel isoproturon en onder meer om chloortoluron. “We willen daarom niet steeds een successystory over de Rijn vertellen”, zegt Peter Stoks. “Anders krijgt iedereen de neiging om te denken dat we er al zijn. Dat is dus niet zo.”

“Gekweekte zalmeitjes bovenstrooms uitzetten”

Stein

De activisten

Stichting Reinwater is ook nog niet gerust op de waterkwaliteit van de Rijn, hoewel het werkgebied langzaam is verlegd naar de Maas, omdat deze rivier op de schaal van verontreiniging inmiddels een stuk hoger scoort. “Langs de Rijn gedragen de chemische bedrijven zich nu redelijk”, zegt scheidend directeur José Houweling. “Met de Internationale Rijncommissie hebben we een goed contact en ook nationaal gaat het overleg redelijk. De meeste zijn wel tevreden over de kwaliteit van het Rijnwater. Maar op ecologisch vlak is er nog heel wat te doen.” Projectleider Tinco Lyncklama: “Enige maanden geleden las ik dat één op de drie bedrijven illegaal loost. Dat zal ook wel op de Rijn zijn. Ze lozen ofwel meer stoffen dan is toegestaan ofwel verboden stoffen. En dan bestaan er ook nog stoffen die we niet kennen. Op ecologisch vlak zijn er een aantal dingen die beter moeten. Bijvoorbeeld de natuurlijke meanders die in een rivier horen. Maar we willen ook het herstel van de zalm. In 1986 lanceerde Neli Kroes het rapport ‘De zalm terug in de Rijn’. Dat is gelukt, maar nog niet geheel zelfstandig. We zetten gekweekte eitjes bovenstrooms uit. Of het een Rijnzalm is, daarover kun je discussiëren. Deskundigen noemen het een Atlantische zalm, omdat de eitjes daar vandaan komen.” Lyncklama noemt bovendien het probleem van

de groene stroom. Door de turbines van de waterkrachtcentrales worden vele vissen gehalveerd. “Na een overstroming zie je overal gebroken palingen liggen, die zijn allemaal vermalen door de turbines. Samen met de vissersvereniging hebben we Tweede Kamerleden benaderd. Dit heeft geleid tot een motie om iets aan visgeleidingssystemen te doen, die moeten voorkomen dat er vissen in de turbines komen. Bijvoorbeeld door roosters aan te brengen, maar ook door waarschuwend licht of bubbels. Beter is nog een speciaal mechanisch systeem te installeren dat voor alle vissen werkt.”

In het verleden heeft de Stichting Reinwater heel wat acties rondom de Rijn gevoerd. Na het havenbedrijf en de drinkwaterbedrijven namen ook de activisten de taak op zich om de Rijn te checken op allerlei stoffen. Dat waren monstertochten van twee, drie maanden. De meetgegevens stuurden ze naar de bedrijven en leidden soms tot ludieke acties, zoals in de Hofvijver van het Binnenhof, waar Reinwater toenmalig minister Neli Kroes opriep tot krachtiger maatregelen. “Maar onze kracht lag op de eerste plaats in de juridische weg”, zegt Houweling. “Twee jaar geleden wonnen we – samen met andere partijen – nog een rechtszaak tegen de Franse kalimijnen, die geld moest betalen aan het drink-

waterbedrijf in Amsterdam. Ook namens de tuinders in het Westland hebben we procedures gevoerd, omdat ze teveel zout water kregen. Inmiddels heeft de Vewin, een koepel van drinkwaterbedrijven, alle claims onder hun hoede genomen.” Het succes van de schone Rijn is volgens Houweling terug te voeren naar acties van meerdere partijen. “Alleen een milieubeweging is niet genoeg”, zegt ze. “En we hadden de mazzel dat er een communicatieve voorzitter van de nationale delegatie van de ICBR op het ministerie zit. Het is een combinatie van geluk en de tijdgeest. De boodschap moet ook aankomen en de Duitsers hebben die goed opgepikt.” José Houweling geeft de waterkwaliteit van de Rijn op dit moment het rapportcijfer acht. “Maar qua infrastructuur moet er nog veel gebeuren. Het water is best schoon, maar waar blijven de beesten?” Speerpunt in het beleid van de stichting is nu de Maas, maar ze willen wat betreft de Rijn niet achterover hangen. “Behalve wanneer de Rijn op alle fronten een 10 haalt”, zegt Tinco Lyncklama. “Ik wil wel weer een Rijn met dertig vissoorten terug en een betere delta, zoals bij de Donau. De onze is kaal en kil, de vissen kunnen vaak de Rijn niet in. Nederland zou wat van de Donaudelta kunnen leren.”

Europa

“Bestrijdingsmiddelen nog moeilijk te achterhalen”

Goarhausen en Tolpoort

Het kantoor van de Internationale commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR) zetelt in het Duitse Koblenz, tien minuten wandelen van het punt waar de Rijn en de Moezel samenkomen. Sinds januari van dit jaar voert de Nederlander Henk Sterk het secretariaat. Hij noemt de ICBR ‘het scharnierpunt’ voor alle wetgeving die in de verschillende landen op elkaar afgestemd moet worden. “De verantwoordelijkheid ligt bij de lidstaten”, zegt Sterk. “In Koblenz maken we geen wetten, we doen wel aanbevelingen om problemen op te lossen. De lidstaten kunnen dit terzijde leggen.”

Dat tekent tegelijkertijd de beperkte macht van de ICBR, want hoewel de lidstaten volgens Sterk hun best doen binnen de commissie, kosten alle veranderingen de nodige tijd aan vergaderingen en de bijkomende Euro-bureaucratie. Het duidelijkste voorbeeld is het conflict rond de kalimijnen in Frankrijk. Al in 1976 sloot de ICBR een verdrag tegen de zoutlozing. Een jaar later spraken de betrokken ministers in Straatsburg het Rijnactieplan af. Het verdrag tegen de zoutlozing werd toen geratificeerd, maar is nooit in werking getreden. Het Franse parlement hield het oude verdrag tegen tot 1985, want het zou de Fransen teveel geld kosten en de werkgelegenheid in de Elzas onder druk zetten. Daarna is het oorspronkelijke verdrag aangepast, maar het heeft tot grote commotie geleid. Zelfs de Nederlandse ambassadeur is toen uit Frankrijk gehaald en de koningin ging tijdens een staatsbezoek in overleg met het staatshoofd in op deze affaire. Na allerlei procedures van onder meer de RIWA en Stichting Reinwater zijn de lozingen gereduceerd, maar ze vinden nog steeds plaats. Nederland heeft Frankrijk inmiddels voor de rechter gedaagd en die zaak loopt nog. De kalimijnen staan op het punt te gaan sluiten, in 2004 of 2005. Het valt te hopen dat de rechter nog voor die tijd een uitspraak doet, al is het maar om het principe.

Ondertussen zijn er wel andere afspraken over het opschonen gemaakt. Nederland betaalt hieraan het meest, omdat wij het meeste Rijn-

water gebruiken voor onze drinkwaterproductie. De redenering was dat alle landen zout lozen. Duitsland heeft zijn steenkolenmijnen waaruit zout grondwater wordt geloosd. Nederland loost bijna geen zout, hooguit wat uit de kolencentrales en afwasmachines komt. Toch betaalt Nederland nu 34 procent van de kosten, Frankrijk 30 procent, Duitsland 30 procent en Zwitserland 6 procent. “Over dit conflict wordt binnen de commissie niet gesproken”, zegt Henk Sterk. “De zaak ligt nu bij de rechter en wij concentreren ons nu op andere zaken.”

Die andere zaken zijn onder andere de Europese Kaderrichtlijn Water, die sinds 2000 de omgang met rivieren voor heel Europa regelt. Per stroomgebied wordt nu een programma opgesteld om de kwaliteit van het water te verbeteren. Daardoor heeft de ICBR ook met landen te maken waar vertakte rivieren van de Rijn doorheen stromen. Met Oostenrijk, Italië en Liechtenstein worden aparte gesprekken gevoerd.

Maar ook het probleem van de actuele vervuilingen worden in de ICBR besproken. De hoge concentraties bestrijdingsmiddelen isoproturon en chloortoluron bedreigen nog steeds de Rijnnatuur en het drinkwater. “Uit onderzoek is gebleken dat die stoffen vooral in de wijnbouw worden gebruikt”, zegt Sterk. “Het is heel moeilijk om de bronnen te achterhalen en daardoor heel moeilijk om de ‘daders’ aan te pakken.”

Het gebruik van bestrijdingsmiddelen valt onder de ministers van Landbouw, die niet vertegenwoordigd zijn in de ICBR. Communicatie en goede afspraken worden daardoor sterk bemoeilijkt. “Het is een kwestie van een lange adem”, bevestigt Sterk. “Aan de andere kant hebben we in de afgelopen 25 jaar al veel bereikt. Nu de Kaderrichtlijn Water van kracht is, zullen we nog meer moeten gaan samenwerken, niet alleen met de verschillende divisies, maar ook met meer landen. Dat is volgens mij een goede ontwikkeling. We kunnen niet zonder elkaar en we zullen wel moeten.”

English summary

After more than thirty years of effort the Rhine is now virtually clean. Polluters were to be found almost everywhere along its length. Rotterdam’s public harbor company sent a ship along to all factories on the Rhine, dredging specimens for analysis to determine who was responsible for pollution. The Reinwater Foundation, an environmental group, did the same and through its actions drew public and political support. The water companies, who regularly had to interrupt water supplies because of increased pollution, also protested to the relevant institutions. Finally, the Dutch delegation of the International Rhine Commission urged Germany, France and Switzerland to tackle the pollution caused by their chemical and steel industries.

All the actors in this initiative have collectively seen to it that industrial pollution in the Rhine has decreased by an impressive 90 percent. It is nearly a clean river now. Attention is now being turned to ecology, i.e. further improving the conditions for fish, insects and plants in and along the Rhine.

www.portmanagement.com/NL
www.iksr.org
www.riwa.org
www.reinwater.nl